

EU:n ja Yhdysvaltojen kauppaneuvottelut – mistä niissä on kyse?

Osa 1: Markkinoillepääsy

Julkiset hankinnat

Pääsy Yhdysvaltojen julkisten hankintojen markkinoille olisi erityisen tärkeää EU:n pienille ja keskiuurille yrityksille – myös suomalaisille. Julkisilla hankinnoilla tarkoitetaan tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintoja, joita esimerkiksi valtio tai kunnat tekevät pääsääntöisesti kilpailuttamalla tarjoukset. Tällä hetkellä vain 32 prosenttia Yhdysvaltain julkisista hankinnoista on ollut tarjolla muille kuin yhdysvaltalaisien omille yrityksille. EU:ssa vastaava luku on 84 prosenttia. Yhdysvalloissa taas nähdään, että EU:n julkisten hankintojen markkinat ovat yhdysvaltalaisia suljetummat.

EU:n näkökulmasta on ongelmallista se, että Yhdysvalloissa on useita kotimaisia yrityksiä suosivia säädöksiä ja ulkomaisia yrityksiä koskevia rajoituksia. Näillä Yhdysvallat haluaa suojata omia yrityksiään ja suosia kotimaisia tavaroita ja palveluja. Tällaisista säädöksistä voidaan mainita esimerkkeinä merenkulkua koskeva Merchant Marine Act eli Jones Act, erilaisia kotimaisuusvaateita koskeva Buy American Act sekä kuljetussektoria koskeva Buy America Act. Lisäksi moniin USA:n liittovaltion myöntämiin valtioneuvoksiin, jotka on kohdistettu osavaltioiden kilpailuttamiin hankintoihin, sisältyy usein kotimaista teollisuutta suosivia ehtoja.

EU tavoittelee molempien osapuolten yritysten tasapuolista ja syrjimätöntä kohtelua julkisissa hankinnoissa. EU:n ja siten myös Suomen lähtökohtana on, että sopimuksella avataan molempien osapuolten julkisten hankintojen markkinoita. Avoimuuden lisääminen on tärkeää, jotta eurooppalaiset ja yhdysvaltalaiset yritykset saisivat helposti tietoa eri puolella Yhdysvaltoja ja Eurooppaa järjestettävistä julkisten hankintojen kilpailutuksista. Saavutettavan ratkaisun tulisi avata Yhdysvalloissa julkisten hankintojen markkinoita myös liittovaltiota alemmilla hallintotasoilla, kuten osavaltioissa ja tietyssä laajuudessa myös paikallishallintotasolla.

Täysin tyhjästä neuvotteluihin ei lähdetä, sillä sekä EU että Yhdysvallat ovat tehneet eritasoisia sitoumuksia Maailman kauppajärjestö WTO:n julkisten hankintojen sopimuksessa (Agreement on Government Procurement, GPA). Sopimuksen taustana käytetään uudistettua GPA-sopimusta, jonka astui voimaan vuoden 2014 alkupuolella.

Sekä EU:n että Yhdysvaltojen tavoitteena on laajentaa GPA-sopimuksen sitoumuksia. Suomen kantana on, että EU:n sitoumukset voisivat ylittää enintään nykyisen EU:n jäsenvaltioita sitovan julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön tasolle. Sopimuksen ulkopuolelle julkisissa hankinnoissa jäävät sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut. Sopimus ei rajoita valtion viranomaisten mahdollisuuksia esimerkiksi ulkoistaa julkiset palvelut tai tuottaa ne

itse. Vaikka tietty sosiaali- tai terveystalvelu olisi yksityistetty, voi valtio jatkossakin pättää palvelun palauttamisesta julkisesti tuotettavaksi. Myös ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat sekä työlainsäädännön ehdot voitaisiin edelleen ottaa huomioon julkisia hankintoja kilpailutettaessa.

Yhdysvaltojen hallinnollisen järjestelmän erilaisuudesta, osavaltioiden rajoitetusta itsehallinnosta, maan poliittisesta tilanteesta ja kotimaisia yrityksiä suosivista lainsäädännöstä johtuen julkiset hankinnat ovat osoittautuneet vaikeaksi neuvotteluaiheeksi. Tekstineuvotteluja on käyty julkisten hankintojen kilpailutusta koskevista määräyksistä. Osapuolet ovat keskustelleet myös muun muassa markkinoillepääsyyn ja kotimaisuusvaatimuksiin liittyvistä kysymyksistä. Osapuolten on tarkoitus vaihtaa julkisten hankintojen tarjouksia helmikuussa 2016.